

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 2Sžrk/5/2020
Identifikačné číslo spisu: 5018200188
Dátum vydania rozhodnutia: 24. februára 2022
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Hatalová
Funkcia: predsedníčka senátu
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2022:5018200188.1

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako kasačný súd v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Hatalovej, PhD. a členov senátu JUDr. Mariána Fečíka (sudca spravodajca) a JUDr. Kataríny Cangárovej, PhD., LL.M v právnej veci žalobcu: mal. S. T., nar. XX.XX.XXXX, bytom J. Č.. XX/XX, Y., zastúpený zákonnou zástupkyňou C. Y., nar. XX.X.XXXX, bytom J. Č.. XX/XX, Y., právne zast.: JUDr. Dušan Serek advokátska kancelária s.r.o., so sídlom Nová Doba č. 489/15, Nižná, proti žalovanému: Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky, so sídlom Chlumeckého č. 2, Bratislava, za účasti ďalších účastníkov konania: v rade 1/ T. T., nar. X.X.XXXX, bytom E. Č.. XXXX/XX, B. C., v rade 2/ T. T., nar. X.X.XXXX, bytom E. Č.. XXX/X, v rade 3/ D. T., nar. X.XX.XXXX, bytom E. Č.. XXX/X, v rade 4/ mal. V. T., nar. X.X.XXXX, bytom E. Č.. XXXX/XX, B. C., zastúpený matkou - ďalšou účastníčkou konania v rade 1/, ďalší účastníci konania v rade 1/ - 4/ právne zastúpení: Mgr. Samuel Dorociak, advokát so sídlom Belopotockého č. 720/2, Liptovský Mikuláš, v konaní o správnej žalobe na preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č: VoÚ 119/2017/Fi z 23.4.2018, o kasačnej sťažnosti žalovaného a ďalších účastníkov v 2/ a 3/ rade proti rozsudku Krajského súdu v Žiline sp. zn. 30S/66/2018 z 16.4.2019 takto

r o z h o d o l :

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline sp. zn. 30S/66/2018 z 16.4.2019 z r u š u j e a v e c k r a j s k é m u s ú d u v r a c i a n a d ě l š i e k o n a n i e .

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky návrh ďalších účastníkov v 2/ a 3/ rade na priznanie odkladného účinku kasačnej sťažnosti z a m i e t a .

O d ô v o d n e n i e

I. Priebeh a výsledok administratívneho konania

1. Okresný úrad Ružomberok, katastrálny odbor rozhodnutím č. V 1272/2017-6 z 8.6.2017 podľa § 31 ods. 1 a 3 zákona č. 162/1995 Z.z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) zamietol návrh žalobcu na vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností z dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov uzavretej medzi I. T. a T. T.. Predmetom dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov boli nehnuteľnosti evidované na liste vlastníctva č. XXXX v katastrálnom území E. ako rodinný dom súp. č. XXX na pozemku C-KN parc. č. 580/2, zastavané plochy a nádvoría o výmere 132 m². Bezpodielové spoluvlastníctvo manželov v danom prípade zaniklo rozvodom na podklade rozsudku Okresného súdu Ružomberok č. k. 9P/18/2012-58 z 27.4.2012, ktoré nadobudlo právoplatnosť 7.5.2012. Okresný úrad, katastrálny odbor svoje rozhodnutie odôvodnil poukázaním na § 149 ods. 1, § 150, § 149 ods. 4, § 149a Občianskeho zákonníka s tým, že dohoda o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov bola medzi manželmi uzavretá 5.7.2014, avšak návrh na vklad vlastníckeho práva bol na okresný úrad, katastrálny odbor doručený 16.5.2017, teda po uplynutí troch rokov od zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Tri roky totiž uplynuli dňom 7.5.2015. K vyporiadaniu bezpodielového spoluvlastníctva manželov dochádza dňom, ku ktorému nastupujú účinky vkladu. Právne účinky pri dohode o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov nastávajú až vydaním právoplatného rozhodnutia o povolení vkladu. Ak návrh na vklad nie je podaný v trojročnej lehote, nastupuje nevyvrátiteľná domnienka o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov podľa § 149 ods. 4 Občianskeho zákonníka, aj keď dohoda o jeho vyporiadaní bola uzatvorená pred uplynutím lehoty. S poukazom na § 30 ods. 2 katastrálneho zákona a § 7 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka ďalej okresný úrad, katastrálny odbor uviedol, že návrh na vklad nebol podaný účastníkom konania, keďže bol podaný žalobcom zastúpeným zákonnou zástupkyňou - matkou. Podľa predloženého úmrtného listu jeden z účastníkov zmluvy a to I. T. zomrel XX.X.XXXX, čiže pred začatím vkladového konania. Dňom úmrtia teda stratil spôsobilosť mať práva a povinnosti. Podľa dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov sa síce bývalí manželia dohodli, že uvedený nehnuteľný majetok nadobudne I. T.T. (otec žalobcu) do svojho výlučného vlastníctva, avšak z dôvodu, že smrťou stratil spôsobilosť mať práva a povinnosti, okresný úrad, katastrálny odbor nemohol povoliť vklad vlastníckeho práva v prospech zomretého I. T..

2. Proti uvedenému rozhodnutiu o zamietnutí návrhu na vklad podal odvolanie žalobca zastúpený matkou ako zákonnou zástupkyňou. O odvolaní rozhodol žalovaný rozhodnutím č. VoÚ 119/2017/Fi z 23.4.2018, ktorým podľa § 59 ods. 2 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) odvolanie zamietol a prvostupňové rozhodnutie potvrdil. V odôvodnení sa žalovaný stotožnil s dôvodmi pre zamietnutie návrhu na vklad, a to pre nespôsobilosť jedného z účastníkov dohody mať práva a povinnosti, t.j. stratu právnej subjektivity, uplynutie lehoty na vyporiadanie BSM, nastúpenie právnej domnienky o vyporiadaní, ako aj potrebu schválenia právneho úkonu maloletého súdom. Poukázal na § 7 ods. 1, 2, § 23, § 28 Občianskeho zákonníka konštatujúc, že I. T. v čase podania návrhu na vklad dňa 16.5.2017 nemal spôsobilosť na práva, nakoľko dňa XX.X.XXXX zomrel. Naviac právny úkon zákonného zástupcu maloletého sa stáva perfektným až schválením súdu. Rozhodnutie, ktorým súd právoplatne schváli právny úkon zákonného zástupcu maloletého, musí byť neoddeliteľnou súčasťou listiny, podľa ktorej má byť zapísané právo do katastra nehnuteľností. Žalovaný poukazuje na súvisiacu súdnu prax (R 67/1970), v zmysle ktorej právny úkon uzavretia dohody dedičov urobený zástupcom dediča, ktorý nemá sám spôsobilosť na právne úkony, potrebuje na svoju platnosť vždy schválenie opatrovníckym súdom. Právny úkon maloletého S. T. nebol perfektný, nakoľko nebol schválený súdom. S odkazom na § 149 ods. 1, 4 Občianskeho zákonníka žalovaný skonštatoval, že trojročná lehota obsiahnutá v ust. § 149 ods. 4 Občianskeho zákonníka má hmotnoprávnu povahu a zároveň ide o prekluzívnu lehotu sui generis. Do jej uplynutia sa musí buď uzavrieť dohoda o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov alebo podať žaloba na súde. Ak trojročná lehota uplynula pred úmrtím poručiteľa, zaradí sa do dedičstva len majetok, o ktorom podľa § 149 ods. 4 Občianskeho zákonníka platí, že prislúcha poručiteľovi, a to i v tom prípade, že konanie o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov pokračovalo po úmrtí poručiteľa a bolo zastavené až v dobe, kedy už prebiehalo dedičské konanie. Ohľadom nehnuteľností zakladá márne uplynutie trojročnej lehoty nevyvrátiteľnú právnu domnienku vzniku podielového spoluvlastníctva bývalých manželov s rovnosťou podielov. Ak bol návrh na vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností na základe dohody bývalých manželov o vyporiadaní vlastníckeho práva k

nehnutelnostiam, ktoré tvoria bezpodielové spoluvlastníctvo manželov, podaný po uplynutí troch rokov od jeho zániku, bol podaný v dobe, kedy už nastala nevyvrátiteľná právna domnienka vzniku podielového spoluvlastníctva bývalých manželov, teda právny vzťah vylučuje, aby jeho účastníci (podieloví spoluvlastníci) uzavreli dohodu o vyporiadaní - v tejto dobe už neexistujúceho bezpodielového spoluvlastníctva manželov. V tejto súvislosti žalovaný poukázal aj na príslušnú judikatúru českých súdov.

II. Konanie na krajskom súde

3. Proti rozhodnutiu žalovaného podal žalobca v zákonnej lehote na Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) správnu žalobu navrhujúc zrušenie jeho zrušenie ako i zrušenie prvostupňového rozhodnutia a vrátenie veci na ďalšie konanie prvostupňovému orgánu. V prvej žalobnej námietke žalobca namieta nesprávnosť právnych záverov žalovaného pri aplikácii § 149 ods. 1 a § 149a Občianskeho zákonníka. Bol toho názoru, že domnienka transformácie bezpodielového spoluvlastníctva manželov na podielové spoluvlastníctvo je spojená s neuzavretím dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov v trojročnej lehote od zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov a nie nepodaním návrhu na vklad v tejto lehote. Žalobca ďalej poukázal na to, že viazanosť účastníkov zmluvy ich zmluvnými prejavmi dopadá aj na ich dedičov. To znamená, že dedič má právo sa domáhať na základe platnej zmluvy aj podania návrhu na vklad. Žalobca tiež vyslovil nesúhlas s tým, že právny úkon maloletého S. T. nebol perfektný, nakoľko nebol schválený súdom. Žalobca udáva, že nebol účastníkom dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov a preto tu neprichádzalo do úvahy zamýšľať sa nad schválením právneho úkonu za maloletého. Zároveň návrh na vklad nie je právnym úkonom podľa § 34 Občianskeho zákonníka, a preto ani v tomto prípade neprichádza do úvahy schválenie súdom. Maloletý z titulu dedičského práva je len účastníkom vkladového konania, ako právny nástupca, na ktorého okamihom smrti poručiteľa prešli práva a povinnosti a okrem iných aj právo podať návrh na vklad. Žalobca ďalej poukázal na to, že hoci účastník dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov stratil svojou smrťou spôsobilosť mať práva a povinnosti a v právnej úprave je uvedené, že dohoda o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov nadobúda účinnosť vkladom do katastra nehnuteľností, treba si uvedomiť, že bezpodielové spoluvlastníctvo manželov je založené na princípe, že každý z manželov je vlastníkom celej veci a pri jeho vyporiadaní nedochádza k prevodu vlastníctva. Vo vzťahu k odkazu žalovaného na rozhodovaciu prax českých súdov žalobca dodal, že príslušné rozhodnutia už nemožno vzhľadom na odlišnosť právnej úpravy zohľadniť.

4. Ďalší účastníci v rade 1/ až 4/ vo vyjadrení k žalobe navrhli žalobu ako nedôvodnú zamietnuť stotožňujúc sa so skutkovými a právnymi dôvodmi obsiahnutými v žalobou napadnutom rozhodnutí.

5. Žalovaný vo vyjadrení k žalobe v podrobnostiach uviedol skutkové a právne závery obsiahnuté v žalobou napadnutom rozhodnutí. Navrhol, aby bola žaloba ako nedôvodná zamietnutá.

6. Žalobca v replike k vyjadreniu žalovaného a ďalších účastníkov v rade 1/ až 4/ v podrobnostiach zotrval na skutkovom a právnom vymedzení žalobných bodov.

7. Žalovaný v duplike opätovne poukázal na skutkové a právne závery obsiahnuté vo vyjadrení k žalobe, ktoré v podrobnostiach zopakoval.

8. Ďalší účastníci v rade 1/ až 4/ vyjadrenie k replike žalobcu nepodali.

9. Rozsudkom sp. zn. 30S/66/2018 z 16.4.2019 krajský súd zrušil žalované rozhodnutie a vrátil vec žalovanému na ďalšie konanie. Súčasne žalobcovi priznal voči žalovanému plnú náhradu trov konania a žalobu zamietol a ďalším účastníkom v rade 1/ až 4/ právo na náhradu trov konania nepriznal. Krajský súd svoje rozhodnutie odôvodnil predovšetkým tým, že:

- z doslovného znenia ust. § 149 ods. 4 Občianskeho zákonníka požiadavka, v zmysle ktorej by k zachovaniu trojročnej lehoty na „vyporiadanie dohodou“ bolo potrebné, aby v tejto lehote bol podaný návrh na vklad dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov alebo bolo dokonca

právoplatne rozhodnuté o vklade takejto dohody nevyplýva (bod 17 odôvodnenia), k naplneniu zákonodarcom predpokladaného pojmu „vyporiadanie dohodou“ teda postačuje, aby účastníci - manželia medzi sebou uzatvorili platnú a účinnú zmluvu v zmysle obligračných účinkov. Manželstvo otca žalobcu a ďalšej účastníčky v rade 1/ zaniklo dňom 7.5.2014. Dohoda o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov nadobudla platnosť a účinnosť dňom 5.7.2014. Z uvedeného plynie, že táto dohoda bola uzatvorená v zákonom stanovenej lehote troch rokov a preto nenastúpila právna domnienka transformácie bezpodielového spoluvlastníctva manželov na podielové spoluvlastníctvo účastníkov dohody k nehnuteľnostiam, ktorú predpokladá § 149 ods. 4 Občianskeho zákonníka (bod 22 odôvodnenia),

- nebol daný zákonný predpoklad pre schválenie právneho úkonu súdom podľa § 28 Občianskeho zákonníka, nakoľko žalobca nebol účastníkom dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov a uvedené sa týkalo aj návrhu na vklad, nakoľko k schvaľovaniu úkonu v intenciách § 28 Občianskeho zákonníka dochádza až potom, čo je súdu zrejmý obsah právneho úkonu (aby mohol posúdiť súlad so záujmami maloletého), naviac § 28 Občianskeho zákonníka má na mysli hmotnoprávne úkony v zmysle § 34 Občianskeho zákonníka, a to také hmotnoprávne úkony, pri ktorých dochádza k „nakladaniu“ s majetkom maloletého (scudzeniu, zaťaženiu, nadobudnutiu majetkových hodnôt, atď.). Ani právoplatnosťou rozhodnutia o povolení vkladu dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov však maloletý ešte vlastnícke právo nenadobudne, nakoľko je viazané na rozhodnutie dedičského súdu o vyporiadaní dedičstva po poručiteľovi (bod 27 odôvodnenia), pričom návrh na vklad je len procesným úkonom (bod 25 odôvodnenia),

- úmrtie účastníka dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov nemá vplyv na viazanosť účastníkov prejavmi vôle smerujúcimi k vzniku vecnoprávnych účinkov zmluvy, trvá teda naďalej aj pre dedičov poručiteľa, ktorí vstupujú do práv a záväzkov zomrelého účastníka občianskoprávneho vzťahu. Účastník zmluvy, ktorá podlieha pre nadobudnutie vecnoprávnych účinkov rozhodnutiu o vklade, je svojim zmluvným prejavom, t.j. obligračnými účinkami zmluvy, viazaný až do rozhodnutia príslušného orgánu. Táto viazanosť je občianskoprávnym vzťahom, prechádza z účastníka na jeho právnych nástupcov, teda aj na dedičov, ktorí ako právni nástupcovia zomrelého účastníka nastupujú na jeho miesto do právneho vzťahu založeného prejavmi vôle pôvodného účastníka (bod 31 odôvodnenia). Na účely aplikácie § 30 ods. 1 katastrálneho zákona bolo preto žalobcu potrebné považovať za oprávnenú osobu na podanie návrhu na vklad. Dedičia poručiteľa sú viazaní a oprávnení z právnych úkonov poručiteľa odo dňa jeho smrti, a to až do právoplatného rozhodnutia o vyporiadaní dedičstva. Na dedičov okamihom smrti poručiteľa teda prešlo aj právo podať návrh na vklad dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov do katastra nehnuteľností (bod 32 odôvodnenia).

III. Konanie na kasačnom súde

10. Proti rozsudku krajského súdu podali v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť žalovaný ako aj ďalší účastníci v 2/ a 3/ rade z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci krajským súdom podľa § 440 ods. 1 písm. g) SSP a navrhli kasačnému súdu, aby napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. Kasační sťažovatelia odôvodnili svoje kasačne sťažnosti vo svojej podstate zhodne tým namietajúc, že návrh na vklad z dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov nebol v danom prípade podaný v trojročnej lehote a súčasne žalobca nebol oprávnený na podanie návrhu na vklad.

11. Žalobca sa vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti žalovaného prihlásil k právnym záverom krajského súdu. Ku kasačnej sťažnosti ďalších účastníkov v 2/ a 3/ rade sa žalobca nevyjadril.

12. Žalovaný sa stotožnil so závermi vyplývajúcimi z kasačnej sťažnosti ďalších účastníkov v 2/ a 3/ rade.

13. Ďalší účastníci sa ku kasačnej sťažnosti žalovaného nevyjadрили.

IV. Právny názor kasačného súdu

14. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky začal vykonávať svoju činnosť od 1.8.2021 (§ 101e ods. 1 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Výkon súdnictva prešiel z Najvyššieho súdu Slovenskej republiky na Najvyšší správny súd Slovenskej republiky od 1.8.2021 vo všetkých veciach, v ktorých je od 1.8.2021 daná právomoc Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky (čl. 154g ods. 4 a 6 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s § 101e ods. 2 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Prejednávaná vec bola pôvodne predložená Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky a bola jej pridelená sp. zn. 2Sžrk/5/2020. Od 1.8.2021 je na konanie v tejto veci príslušný Najvyšší správny súd Slovenskej republiky. Vec bola náhodným výberom pridelená kasačnému senátu 1S Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky, ktorý o nej rozhodol v zložení uvedenom v záhlaví tohto rozhodnutia pod pôvodnou spisovou značkou.

15. Senát Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky konajúci ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 SSP <aspi://module='ASPI'&link='162/2015%20Z.z.%2523438'&ucin-k-dni='30.12.9999'>) predovšetkým postupom podľa § 452 ods. 1 v spojení s § 439 SSP <aspi://module='ASPI'&link='162/2015%20Z.z.%2523439'&ucin-k-dni='30.12.9999'> preskúmal prípustnosť kasačnej sťažnosti a z toho vyplývajúce možné dôvody jej odmietnutia. Po zistení, že kasačnú sťažnosť podali sťažovatelia v lehote včas (§ 443 ods. 1 SSP <aspi://module='ASPI'&link='162/2015%20Z.z.%2523443'&ucin-k-dni='30.12.9999'>), preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu, pričom pri svojom rozhodovaní bol vedený nasledujúcimi právnymi úvahami.

16. Fundamentálnou právnou otázkou, na ktorú je potrebné zodpovedať zo strany kasačného súdu vzhľadom na formuláciu sťažnostných bodov zo strany sťažovateľov, je otázka týkajúca sa stanovenia lehoty na podanie návrhu na vklad vlastníckeho práva z dohody o vysporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

17. Relevantnými v tomto smere sú ustanovenia § 149 a 149a Občianskeho zákonníka a § 30 ods. 2 katastrálneho zákona.

Podľa § 149 Občianskeho zákonníka

(1) Ak zanikne bezpodielové spoluvlastníctvo, vykoná sa vyporiadanie podľa zásad uvedených v § 150.

(2) Ak dôjde k vyporiadaniu dohodou, sú manželia povinní vydať si na požiadanie písomné potvrdenie o tom, ako sa vyporiadali.

(3) Ak sa vyporiadanie nevykoná dohodou, vykoná ho na návrh niektorého z manželov súd.

(4) Ak do troch rokov od zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov nedošlo k jeho vyporiadaniu dohodou alebo ak bezpodielové spoluvlastníctvo manželov nebolo na návrh podaný do troch rokov od jeho zániku vyporiadané rozhodnutím súdu, platí, pokiaľ ide o hnutelné veci, že sa manželia vyporiadali podľa stavu, v akom každý z nich veci z bezpodielového spoluvlastníctva pre potrebu svoju, svojej rodiny a domácnosti výlučne ako vlastník používa. O ostatných hnutelných veciach a o nehnuteľných veciach platí, že sú v podielovom spoluvlastníctve a že podiely oboch spoluvlastníkov sú rovnaké. To isté platí primerané o ostatných majetkových právach, ktoré sú pre manželov spoločné.

(5) Ak sa po vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov rozhodnutím súdu alebo dohodou objaví majetok, ktorý nebol zahrnutý v rámci vyporiadania, platí preň domnienka uvedená v odseku 4.

Podľa § 149a Občianskeho zákonníka

Pokiaľ sa dohody medzi manželmi podľa ustanovení § 143 a 149 týkajú nehnuteľností, musia mať písomnú formu a nadobúdajú účinnosť vkladom do katastra.

Podľa § 30 ods. 2 katastrálneho zákona

Konanie o povolení vkladu sa začína na návrh účastníka konania.

18. Z citovaných zákonných ustanovení vyplýva, že po zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov (napr. rozvodom podľa § 148 ods. 1 Občianskeho zákonníka) sa vykoná jeho vyporiadanie

dohodou, pričom ak (bývalí) manželia takúto dohodu neuzavrú, vykoná ho súd na návrh niektorého z (bývalých) manželov. Ak však do troch rokov od zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov nedošlo k vyporiadaniu dohodou alebo k podaniu návrhu na súd, nastupuje zo zákona domnienka vyporiadania, ktorá pri nehnuteľnostiach znamená, že tieto sú v podielovom spoluvlastníctve s výškou spoluvlastníckeho podielu každého z (bývalých) manželov 1/2.

19. Dohoda o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov je teda prioritovaným spôsobom vyporiadania. Pokiaľ je predmetom vyporiadania nehnuteľnosť, musí mať dohoda o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov písomnú formu. Takouto dohodou dochádza k prevodu nehnuteľností, pretože sa mení pôvodné bezpodielové vlastníctvo manželov na výlučné vlastníctvo alebo podielové spoluvlastníctvo (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 1 Sžo-KS 139/2004). Pri prevode vlastníctva k nehnuteľnostiam sa však rozoznávajú dve fázy, prvou je právny dôvod (iustus titulus), ktorým je prevodná zmluva a druhou je právny spôsob nadobudnutia vlastníctva (modus acquirendi), ktorým je vklad do katastra nehnuteľností. Existencia samotnej prevodnej zmluvy vrátane dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov teda neznamena, že na jej základe aj dôjde k prevodu vlastníckeho práva. Podanie návrhu vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností je totiž len oprávnením a nie povinnosťou účastníkov prevodnej zmluvy. Inak povedané, ak účastníci zmluvy návrh na vklad nepodajú, vyjadrujú tým vôľu, že nemajú záujem, aby k obligačným účinkom zmluvy nastúpili aj účinky vecnoprávne.

20. Katastrálny zákon a ani iný právny predpis neustanovuje vo všeobecnosti lehotu, v rámci ktorej by mal byť podaný návrh na vklad. Táto lehota nevyplýva ani z § 47 Občianskeho zákonníka, ktorý sa na zmluvné nadobúdanie práv k nehnuteľnostiam nevzťahuje. To však neznamena, že účastníci zmluvy môžu kedykoľvek následne podať návrh na vklad s tým, že môžu s úspechom očakávať povolenie vkladu na základe doloženej vkladovej zmluvy. Čím je doba medzi uzavretím zmluvy a podaním návrhu na vklad dlhšie, tým je väčšie aj riziko nastúpenia takých skutkových alebo právnych okolností, ktoré vo svojich následkoch znemožnia povolenie vkladu (skutkovou okolnosťou je napr. zánik stavby v dôsledku jej odstránenia a príkladom právnej zmeny je zánik pozemku pri pozemkových úpravách).

21. Povahu právnej okolnosti (zmeny), ktorej nastúpenie vo vzťahu k dohode o vysporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov bráni povoleniu vkladu, je aj uplynutie lehoty troch rokov od zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

22. Ak totiž v uvedenej trojročnej lehote nebola uzavretá dohoda o vysporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov a súčasne na jej základe nebol podaný návrh na vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností, resp. v prípade neuzatvorenia takejto dohody nebol podaný návrh na súd na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, dochádza k nastúpeniu zákonnej domnienky vyporiadania podľa § 149 ods. 4 Občianskeho zákonníka. V dôsledku nej ex lege vzniká na príslušnej nehnuteľnosti na podielové spoluvlastníctvo.

23. Pre nenastúpenie tejto zákonnej domnienky nemôže pritom postačovať len samotné uzavretie dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Pripustenie takéhoto záveru by totiž znamenalo, že zaniknuté, avšak nevyporiadané bezpodielové spoluvlastníctvo manželov by mohlo existovať neurčite dlho. Takýto stav by však bol neúnosný z pohľadu právnej istoty.

24. Pokiaľ bezpodielové spoluvlastníctvo manželov zaniká rozvodom sú právne účinky jeho zániku spojené s právoplatnosťou rozhodnutia súdu o rozvode manželstva. Týmto momentom vzniká právny režim sui generis spočívajúci v zaniknutom a nevyporiadanom bezpodielovom spoluvlastníctve manželov. Keďže sa rozhodnutie súdu o rozvode manželstva primárne týka osobného stavu, nedoručuje sa automaticky orgánu katastra (§ 48 a § 113 ods. 2 a 3 vyhlášky č. 543/2005 Z.z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špecializovaný trestný súd a vojenské sudy). Zánik bezpodielového vlastníctva manželov a existencia nevyporiadaného bezpodielového spoluvlastníctva manželov sa teda neprejavujú vo vlastníckom zápise v katastri nehnuteľností. Takýto stav môže byť však z pohľadu katastra nehnuteľností ako štátom vedeného

verejného registra máťuci. Môže totiž evokovať predpoklad, že vo vzťahu k ochrane tretích osôb z hľadiska uspokojenia ich majetkových práv voči niektorému z bezpodielových spoluvlastníkov naďalej platí režim daný § 147 ods. 1 Občianskeho zákonníka. V zmysle tohto zákonného ustanovenia pohľadávka veriteľa len jedného z manželov, ktorá vznikla za trvania manželstva, môže byť pri výkone rozhodnutia uspokojená aj z majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Preto by mal stav existencie nevyporiadaného bezpodielového spoluvlastníctva manželov trvať len určitý čas, resp. byť zo zápisu v katastri nehnuteľností zistiteľný.

25. Inak povedané, ak bola medzi (bývalými) manželmi uzavretá dohoda o vysporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov, mal by sa v nej obsiahnutý prejav vôle pretaviť aj do vecnoprávných následkov, t.j. do podania návrhu na vklad v trojročnej lehote od rozvodu manželstva. Prebiehajúce vkladové konanie by bolo následne prostredníctvom plomby zistiteľné z katastra nehnuteľností a povolenie vkladu by malo za následok zánik zrušeného a nevyporiadaného bezpodielového spoluvlastníctva manželov. V prípade neuzavretia dohody, by sa zasa do katastra nehnuteľností mala vyznačiť poznámka o prebiehajúcom konaní o vysporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

26. Pod vyporiadaním bezpodielového spoluvlastníctva manželov dohodou v zmysle § 149 ods. 4 Občianskeho zákonníka je preto potrebné rozumieť nielen uzavretie takejto dohody ale i podanie návrhu na vklad na jej základe v lehote troch rokov od zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Na druhej strane nie je namieste súčasne trvať aj na zavkladovaní predmetnej dohody v uvedenej trojročnej lehote, pretože pokiaľ zákon za postačujúce považuje podanie návrhu na súd v tejto lehote, nie je dôvod nepriznať ekvivalentný právny následok aj podaniu návrhu na vklad.

27. Totožný právny záver nakoniec vyplýva aj fundamentálnej právnej spisby (porovnaj Števec, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol. Občiansky zákonník. Komentár. II. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2019, s 986 a 1195, Fečík, M., Jakubáč, R. Katastrálny zákon. Komentár. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2021, s. 367).

28. Občiansky zákonník v § 149 ustanovuje, že dohoda o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov nadobúda účinnosť až vkladom do katastra nehnuteľností. De lege lata sa jedná o jedinú výnimku v tomto smere. Vo všeobecnosti totiž zmluvy o prevode nehnuteľností nadobúdajú účinnosť momentom uzavretia, ak zmluva alebo zákon neustanovuje inak, pričom účinnosť zmluvy predstavuje *conditio sine qua non* pre následné povolenie vkladu. V dôsledku terminologickej povrchnosti zákonodarcu pritom od vzniku katastra nehnuteľností (1.1.1993) platilo postupne viacero úprav, v rámci ktorých bol vklad do katastra nehnuteľností spojený s účinnosťou (vkladovej) zmluvy (napr. § 21 ods. 3 zákona č. 182/1993 Z.z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení účinnom do 31.3.2010, § 8 zákona č. 181/1995 Z.z. o pozemkových spoločenskách), avšak tieto boli postupne zrušené. Zotrvanie spojenia účinnosti dohody o vysporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov s momentom jej vkladu do katastra nehnuteľností však nemožno vyhodnotiť ako úplne bezobsažné. Účinnosť zmluvy sa všeobecne vníma ako záväznosť účastníkov jej obsahom (viď Števec, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol. Občiansky zákonník. Komentár. II. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2019, s 977). Vzhľadom na absenciu všeobecnej povinnosti podať návrh na vklad v určitej lehote, je súčasťou účinnosti v širšom kontexte aj viazanosť zmluvou do povolenia vkladu na jej základe. Inými slovami obligačné účinky zmluvy sa prejavujú prostredníctvom jej účinnosti. Spojenie účinnosti dohody o bezpodielovom spoluvlastníctve manželov s vkladom do katastra je odôvodnené tým, že v tomto jedinom prípade možno návrh na vklad relevantne podať len v trojročnej lehote od zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Následne totiž už nemôže byť návrh na vklad úspešne podaný a teda nie je ani na mieste požadovať viazanosť účastníka dohody jej obsahom.

29. V nadväznosti na vyššie uvedené je potrebné sa pozastaviť aj nad dvojakou povahou návrhu na vklad. Špecifická povaha návrhu na vklad spočíva v tom, že tento je súčasne podaním podľa § 19 správneho poriadku, na základe ktorého sa začína vkladové konanie, ako i právnym úkonom v zmysle § 34 Občianskeho zákonníka vyjadrujúcim vôľu účastníka vkladovej zmluvy, aby ohľadom nej

nastúpili nielen obligáčné, ale i vecnoprávne účinky (vid' Fečík, M., Jakubáč, R. Katastrálny zákon. Komentár. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2021, s. 369). To znamená, že ak účastník zmluvy o prevode nehnuteľností na jej základe nepodal návrh na vklad, alebo takýto návrh na vklad nebol podaný iným účastníkom zmluvy, nedošlo zo strany zmluvných strán k vyjadreniu vôle, aby k obligáčným účinkom zmluvy následne nastúpili aj účinky vecnoprávne.

30. Pokiaľ je pritom takouto zmluvou dohoda o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov, možno nepodanie návrhu na vklad na jej základe v trojročnej lehote od zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov konkludentne vyhodnotiť ako uzrozumenie s tým, že vecnoprávne účinky dohody nenastanú a k vyporiadaniu dôjde nastúpením zákonnej domnienky danej § 149 ods. 4 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorej sa príslušná nehnuteľnosť stane predmetom podielového spoluvlastníctva. Tento záver možno následne premietnuť aj na prípad, keď niektorý z bývalých manželov zomrie a jeho dedič má byť viazaný prejavom jeho vôle vyjadreným v dohode o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Pokiaľ totiž na podklade takejto dohody nebol v predmetnej trojročnej lehote podaný návrh na vklad, nebola daná vôľa poručiťľa na vecnoprávne naplnenie danej dohody, v dôsledku čoho nemožno v tomto smere ani hovoriť o viazanosti dediča prejavom vôle poručiťľa. Pod viazanosťou vôle poručiťľa je totiž potrebné rozumieť jej realizovanie a nie jej nahrádzanie vôľou dediča.

31. Premietnúc vyššie uvedené právne závery na preskúmanú vec, možno skonštatovať, že na podklade dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov uzavretej medzi I. T. a T. T. dňa 5.7.2014 nebol Okresný úrad Ružomberok, katastrálny odbor oprávnený rozhodnúť o povolení vkladu vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností, pretože návrh na vklad bol podaný až 16.5.2017, teda po uplynutí troch rokov od zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ktoré uplynuli dňom 7.5.2015. V dôsledku nastúpenia zákonnej domnienky vyporiadania podľa § 149 ods. 4 Občianskeho zákonníka totiž vzniklo k vyporiavanej nehnuteľnosti podielové spoluvlastníctvo s výškou spoluvlastníckeho podielu 1/2 u každého z bývalých manželov, ktoré následne nemohlo byť predmetom vyporiadania na podklade dohody z 5.7.2014.

32. Povoleniu vkladu v danom prípade bránila aj skutočnosť, že návrh na vklad nebol riadne podaný. Podanie návrhu na vklad za zomretého účastníka vkladovej zmluvy jeho dedičom je prípustné len vtedy, ak je nesporná viazanosť dediča prejavom vôle poručiťľa. Tým, že poručiťľ I. T. v trojročnej lehote od rozvodu manželstva nepodal návrh na vklad na podklade dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov z 5.7.2014, a tento návrh nebol podaný ani druhou účastníčkou zmluvy T. T., bola z ich strany konkludentne vyjadrená vôľa, aby nenastali vecnoprávne účinky danej dohody a naopak došlo k vyporiadaniu bezpodielového spoluvlastníctva manželov nastúpením zákonnej domnienky vyporiadania podľa § 149 ods. 4 Občianskeho zákonníka. Absenciu vôle účastníkov dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov z 5.7.2014 smerujúcu k povoleniu vkladu, preto nemohol nahradiť svojim konaním žalobca.

33. Rozhodnutie Okresného úradu Ružomberok, katastrálny odbor č. V 1272/2017-6 z 8.6.2017 o zamietnutí návrhu na vklad v spojení s odvolacím rozhodnutím žalovaného č: VoÚ 119/2017/Fi z 23.4.2018 boli preto vydané v súlade s § 31 ods. 3 alinea druhá katastrálneho zákona.

34. Na základe naplnenia dôvodov kasačných sťažností oboch sťažovateľov týkajúcich sa nesprávneho právneho posúdenia veci zo strany krajského súdu podľa § 440 ods. 1 písm. g) SSP Najvyšší správny súd ako kasačný súd rozsudok krajského súdu podľa § 462 ods. 1 SSP zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. Kasačný súd rozhodol bez nariadenia pojednávania (§ 455 <aspi://module='ASPI'&link='162/2015%20Z.z.%2523455'&ucin-k-dni='30.12.9999'> SSP) s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky. Rozsudok bol verejne vyhlásený v deň uvedený na jeho písomnom vyhotovení (§ 137 ods. 4 v spojení s § 452 ods. 1 SSP <aspi://module='ASPI'&link='162/2015%20Z.z.%2523452'&ucin-k-dni='30.12.9999'>).

35. V ďalšom konaní bude povinnosťou krajského súdu postupovať vo vyššie naznačenom smere a následne rozhodnúť a svoje rozhodnutie vo veci riadne a presvedčivo odôvodniť v súlade s § 139 ods. 2 SSP.

36. V novom rozhodnutí vo veci krajský súd rozhodne aj o nároku na náhradu trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

V. Odkladný účinok

37. Návrh sťažovateľa - ďalších účastníkov v 2/ a 3/ rade na priznanie odkladného účinku kasačnej sťažnosti kasačný súd zamietol v zmysle druhej vety § 447 ods. 2 SSP v spojení s § 188 SSP. Pri posudzovaní dôvodnosti návrhu dospel k záveru, že požadované vydanie rozhodnutia o priznaní odkladného účinku kasačnej sťažnosti je vo svojich následkoch týkajúcich sa „zmrazenia“ právnych účinkov napadnutého rozhodnutia krajského súdu vo svojej podstate konzumované právnymi účinkami rozhodnutia kasačného súdu. Zrušením rozhodnutia krajského súdu totiž zanikli aj jeho právne účinky namietané sťažovateľom.

38. Toto rozhodnutie prijal Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 139 ods. 4 prvá veta SSP).

Poučenie :

Proti tomuto rozhodnutiu n i e j e prípustný opravný prostriedok.